

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

Kommissie van redactie:

Ds. M. Baan, Zeist; Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. R. Kok, Ameide; Ds. H. van Leeuwen, Rotterdam-West; Ds. C. Smits, Sliedrecht-Centrum; Ds. D. Slagboom, Dordrecht-Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

Redactie:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, Meerkerk. Telefoon 01837-357

Administratie:

Joh. van der Lee, Van Eeghenstraat 14, Alphen aan den Rijn, tel. 01720-3814, postrekening 704350, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementsprijs f 6,— per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en voor Canada 3 dollar per jaar. Advertenties f 0,20 per m.m. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

4 juli '69.

Gods barmhartigheid over de schuldige zondaar

Maar mij is barmhartigheid geschied.
1 Tim. 1 : 13m.

Welk een heerlijke belijdenis legt Paulus hier af aangaande de genade Gods hem bewezen. Hij verklaart hier, dat hij twee dingen in zijn leven goed geleerd heeft. Ten eerste, dat hij een groot zondaar is. Ten tweede, dat God groot is in barmhartigheid over de schuldige in Christus. Ja, met wat tederheid der ziel zijn deze woorden uit zijn pen gevloeid. Dit woord schrijft hij neer, als hij bijna aan het einde van zijn loopbaan is. Ja, hij mag hier, bij Gods licht nog eens terugblikken over de weg des Heeren, met hem gehouden. Als hij dan alles saam vat, vanaf het begin tot het einde van zijn levensweg, moet hij betuigen: „Mij is barmhartigheid geschied”.

„Mij”, zegt hij. Daar valt voor hem de nadruk op. Dat krijgt hij niet uitgewonderd, als hij weer terugdenkt hoe de Heere hem als een vijand in Zijn genadekoorden gearresteerd heeft. Ja, als hij teruggeleid wordt naar hetgeen hij eertijds was, o dan moet hij zich wgschamen voor de Heere. Dan vloeien de tranen van smart. Hij belijdt het eerlijk, dat hij tevoren een godslasteraar was, een vervolger en verdrukker van de gemeente des Heeren. Doch dan volgt hier het „maar” der genade Gods. Dit was wenen uit liefde. O Heere! waarom was het op mij gemunt? Het daarom op zijn waarom vindt hij in het Goddelijk welbehagen. Het is en wordt hem al meer een wonder, juist nu, nu hij bij Geestes licht mag terugzien, dat de Heere hem niet verstoten heeft. God had hem voor eeuwig te schande kunnen stellen. Hoe erkent hij hier zijn verdoemelijke staat in zichzelf. Dat is genadelicht, dat hem dit geleerd heeft. Hij verfoeit zich nu nog dieper voor God, meer nog dan toen God hem greep en stilzette, voor het eerst zondaar, schuldenaar maakte. O, als Hij met hem gedaan had naar waardigheid, had hij naar recht een plaats in de hel moeten ontvangen. Ja, hij is al dieper aan zijn schuld en doemstaat ontdekt geworden. Daaruit voortvloeiend noemt hij zich de minste der apostelen, de voornaamste der zondaren, daar hij de gemeente Gods vervolgd had.

Kan hij nu rustig leven en getroost sterven? Ja! Dit heeft hij niet van zichzelf. Hoe verheft hij hier de genade in Christus. Wat roemt hij deze, als hij schrijft: „Maar mij is barmhartigheid geschied”. Barmhartigheid Gods. Dit getuigt van Goddelijke mededogen, waardoor Hij genegen is een ellendig schepsel uit te helpen uit al zijn nood. Het vertolkt de innerlijke beweging van Gods ontferming over een, die alles verzondigd heeft. Barmhartigheid. Wat is die Paulus dierbaar! Was God niet barmhartig, dan moest hij verdoemd worden.

Doch nu zocht Hij hem, verheerlijkte Zijn genade aan hem. Het behaagde Hem Zijn Zoon in hem te openbaren, Die hem met God verzoent.

In verbrijzeling wierp de Heere hem neer op weg naar Damascus. Dat was reeds barmhartigheid, dat Hij de woesteling, blazende nog dreiging en moord, stilzette. De Heere uit de hemel zag naar hem om. Hij moet het uitwonderen, dat Hij hem te sterk werd; hem gegeven heeft wat hij nooit wilde, nl. het geloof in Jezus. Ja, in zijn oprichting in Damascus verscheen de Heere hem weer in Zijn ontferming. Hij kreeg personeel de goedertierenheden Gods te smaken. Daarbij werd hij ambtelijk verwaardigd tot het apostelschap. Hij was de Heere een uitverkoren vat, om Zijn Naam te dragen voor de heidenen en de kinderen Israëls. Hoe meer de Heilige Geest hem deed opwassen in de genade, des te stralender vertoonde de barmhartigheid zich over hem. Ja, hoe langer hij op de genadeweg was, hoe groter zondaar hij innerlijk voor God werd. Groter zondaar worden in eigen oog, minder zonden doen. Hoe rijker werd hem ook de barmhartigheid Gods.

Dit woord schrijft hij ter bemoediging voor hen, die zichzelf uit Geestes ontdekking recht schuldenaar voor God leren kennen, terwijl de duivel hen bestrijdt, dat zij te lang, te veel gezondigd hebben, en er geen behoudenis voor hen is. Mij is barmhartigheid geschied. Schep moed uit mijn behoudenis. Gods volk wil het Paulus wel eens niet gewonnen geven, dat hij de grootste der zondaren is. Dit zeggen zij dan van zichzelf. Doch wie heeft de gemeente Gods vervolgd als hij, in haat tegen Jezus? Hij zegt in vers 16: „Maar daarom is mij barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij, die de voornaamste ben, al Zijn lankmoedigheid zou betonen, tot een voorbeeld dergenen, die in Hem geloven zullen ten eeuwigden leven”.

Zijn er onder de lezers, die terugziende, insgelijks moeten spreken? Is er een verleden bij u, dat u kan doen zuchten en beven? Hoe was het eertijds met u? Hoe is het nog met u? Nog genadeloos? Of is de Heere u te sterk geworden? Misschien weet gij niet precies het uur van stilzetten, zoals Paulus? Doch, hebt gij uzelf uit Geestes ontdekking ook leren kennen als vijand van God, van Christus en vrije genade? Dit kunt gij toch niet zonder tranen en innerlijke smart, pijnen berouw beleven? Heeft de Heere u uw vrome kleed ook uitgetrokken? O, moet gij het dan eens niet uitwonderen, dat gij nog niet verdoemd zijt, nog niet in de hel ligt? Of zijt gij nog een vroom, godsdienstig mens in uzelf, en weet gij niet waarvoor

VAN DE ADMINISTRATIE

Wie kan mij helpen aan het juiste adres van J. v.d. Weerd, Kloosterstraat 213, Arnhem? Bij voorbaat mijn dank. Bij vernieuwing doen wij het vriendelijke verzoek, adreswijzigingen ons zo spoedig mogelijk toe te zenden, wat vele onaangenaamheden voorkomt. Verschillende lezers van ons blad gaven weer nieuwe abonnees op, waar wij dankbaar nota van nemen. Wie volgt dat voorbeeld? Aan giften en overbetalingen mochten wij ontvangen sinds de laatste verantwoording (9 nov. jl.) f 73,—, wat onze kas ten goede komt. Zo kunnen wij op allerlei wijze de bestending van ons blad bevorderen, waarom wij al onze abonnees opwekken, daaraan mede te werken. Ons gironummer is 704350 t.n.v. administratie Bewaar het Pand, v. Eeghenstraat 14, Alphen a.d. Rijn.

v.d.L.

gij barmhartigheid nodig hebt? Denkt ge nog als een farizeër naar de hemel te gaan? De Heere moet ons wederbaren, uit ons zondig levensbestaan, ook dat der eigengerechtigheid, losmaken. Als Hij dit doet, is barmhartigheid. Dan leert gij ook voor en onder God bukken in schuldbelijdenis, Zijn oordeel over u goedkeuren, doch ook om genade bidden. Dan leert gij betuigen: „Naar recht Heere moest ik naar de hel”. Doch zalige ure als Hij dan in Zijn ondoorgrondelijke barmhartigheid het oog des geloofs voor Christus ontsluit, het Hem behaagt, Zijn Zoon in u te openbaren en gij door het geloof Hem krijgt te omhelzen in toeëigening.

Driewerf gelukkig, die in de Borg bedekking vindt voor God, in Wie Hij al Zijn barmhartigheid opluistert. Hier mag de ziel in Gods hart inblikken, Zijn deugden roemen. Dan gaat ook zij zingen: „Maar mij is barmhartigheid geschied”. Daarin wordt geleerd, dat de zondaar op het diepst vernederd en God op het hoogst verheerlijkt wordt. Dat het enkel barmhartigheid is, die behoudt, en niets van de mens zelf. Die valt er in zichzelf totaal buiten. Zeker, dit zal niet altijd even levendig blijven in de ziel. Dit wordt hier afgewisseld door tijden van inzinkingen en dorheid. Doch heerlijk als de Heere weer een terugblik geeft. Dan wordt het oude weer nieuw. Zeker, de bevinding is geen grond. Dat is Christus. Wat rijk als Hij in Zijn trouw bij vernieuwing Zijn barmhartigheid hoopvol voor uw zielsoog doet blinken, waarin gij niets zijt en de Heere alles is. Rampzalig, die geen barmhartigheid verkrijgt, die gaat niet in tot het leven, doch naar de eeuwige dood. Doch, welgelukzalig die barmhartigheid verkrijgt, die gaat in tot het eeuwige leven met God. De barmhartigheid roemt tegen een welverdiend oordeel. Dit, opdat Hij, nl. Christus, zegt de Catechismus, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zou, bevrijdde.

Behoort u ook tot die ons? Kunt gij zeggen met Paulus: „Maar mij is barmhartigheid geschied”? Ja, barmhartig is de Heere en zeer genadig. Hij lere u er op pleiten, het beleven.

v. Doorn

De Pelgrimsreis is voor Oud en Jong

43.

Nu werd aan de Pelgrim een hand toegereikt met enige bladeren van de boom des levens. Met vreugde nam hij ze aan, want hij kende de waarde er van en legde ze op de wonden, die hij in de strijd had ontvangen, zodat zij onmiddellijk genazen.

De boom der kennis des goeds en des kwaads had in vrucht en blad een verdervende kracht, maar de boom des levens heeft in vrucht en blad een levengevende kracht. Het zijn bladeren, die uitkomst geven tegen de dood.

Daarna zette de dappere strijder zich neer om brood te eten en te drinken uit de fles, die hem was meegegeven. Daarin werd Gods zorgende liefde voor hem gesmaakt.

Aldus verkwikt en versterkt begaf hij zich weer op weg, doch met uitgetrokken zwaard, „want”, zei hij, „misschien is er nog een vijand in de nabijheid”.

Juist, laat ons rekening houden met de vijand, want hij loert op ons. Op aarde is de kerk des Heeren altijd een strijdende kerk. Maar het viel mee, hij ontmoette in deze vallei niemand meer die tot de bende van Apollyon behoorde. Daar Apollyon verslag had uit te brengen van de strijd die hij met de Pelgrim gestreden had, moest hij aan het hof van de vorst der duisternis zijn grote nederlaag bekennen.

Daarom bedacht de helse raad weer middelen en wegen de Pelgrim van een andere kant en op een geheel andere wijze aan te vallen. Aan het eind van deze vallei was een andere, genaamd: Het dal der schaduwen des doods. En de Pelgrim moest deze vallei doortrekken, want de weg naar de hemelstad liep daar midden door. Door de schrikjagende klank van de naam: het dal der schaduwen des doods, werd het elke reiziger betuigd, dat deze vallei zeer eenzaam en somber is. De profeet Jeremia beschrijft haar aldus: een woestijn, een land van wildernissen en kuilen, een land van dorheid en schaduw des doods; een land, waar niemand (dan een pelgrim) doorgaat en waar geen mens woont.

Maar langs de weg van vele verschrikkingen bracht de Heere Zijn volk in een vruchtbaar land, om de vrucht van hetzelfde en het goede er van te eten. En dat wijst op de weg naar het hemels Kanaän.

Bij het gaan door de vallei van de schaduw des doods mag ons oog, in afhankelijkheid van de dierbare werkingen van de Heilige Geest, wel met ernst gevestigd zijn op het doel van de reis, het ingaan in de hemelstad, waar strijd noch schaduw des doods zal gevonden worden. En de Heere Zelf heeft deze weg gebouwd door de dood te overwinnen, zodat het voor ons niet meer is dan de schaduw des doods, een duisternis waarin de Heere u het licht zal doen opgaan.

Maar desniettemin geraakte de Pelgrim bij het gaan door het dal van de schaduw des doods in nog groter moeilijkheid dan in zijn strijd met Apollyon, zoals men verder zien zal. Ik zag dan in mijn droom, dat de Pelgrim nauwelijks was aangekomen aan de uiterste grenzen van de vallei der schaduw des doods, toen hem twee mannen ontmoetten, die behoorden tot het geslacht van hen, die kwade tijding brachten van een goed land, en zich haastten om weer te keren.

Op de vraag: „Waar gaat gij heen?” riepen zij „Terug! terug! En als uw leven u lief is, raden wij u aan hetzelfde te doen”.

„Waarom? Wat is er te doen?” vraagt onze Pelgrim belangstellend, want het betreft zijn gang door het dal. En niemand kan er meer van weten dan zij die vanuit het dal met doodsangsten op hem afkomen.

„Wat er te doen is?” riepen zij uit. Wij gingen dezelfde weg uit, die gij gaat, zover als wij durfden, maar wij hadden er bijna het leven bij ingeschoten. Waren wij maar een eind verder gegaan, dan zouden wij hier niet zijn geweest om u te waarschuwen”.

Ach, wat een rumoer. Wie hier niet rustig blijft in zijn denken zou er voor op de vlucht slaan. Maar gelukkig de Pelgrim vraagt:

„Wat hebt gij eigenlijk gezien?”

„Wat wij gezien hebben? Wel, de vallei zelf, die zo donker is als de nacht. En in die duisternis zagen wij vurige draken en helse monsters. Wij hoorden een oorverdovend gehuil en geschreeuw, als van een volk, dat in onbeschrijflijke ellende verkeert, en gebonden zit in droefheid en ijzeren banden, terwijl over de vallei dikke wolken hangen vol verderf, en ook de dood zijn vlerken daarover uitspreidt. Het is in ieder opzicht vreselijk, omdat het zonder ordening is”.

Het hart van deze mannen is achterwaarts gekeerd, hun gangen zijn geweken van het pad des Heeren, zegt de wenende Jeremia. En daarom zal de Heere Zijn hand tegen hen uitstrekken.

Voor de verschrikkingen van de hel zijn deze mannen op de vlucht geslagen. Doordat zij het leven des geloofs misten, ontbrak de kracht om tegenover de schaduw des doods staande te blijven. Zij hebben er niet aan gedacht en veel minder op gerekend, één plant met Christus te moeten worden in Zijn vernedering om door Zijn kracht te volharden.

De weg van de lijdende Borg liep door de diepte van hel, dood en graf. En door één plant met Hem te worden in de vernedering, komen wij als vanzelf in aanraking met de schaduwen van de dood en de verschrikkingen van de hel. Dat is echt niet bijkomstig, doch onvermijdelijk en voor ons innerlijk leven profijtelijk. En zo verstond de Pelgrim het. Met de innerlijke standvastigheid van het geloof zegt hij dan ook: „Maar uit alles wat gij daar zegt, kan ik slechts besluiten, dat dit de weg is, die mij leiden moet naar het oord, dat ik wens te bereiken”.

Van het leven uit Christus en het drukken van Zijn voetstappen hadden deze wegvlochtende mannen niet de minste kennis. Ze zijn er dan ook niet op ingegaan, ze hadden er niet de minste belangstelling voor. Zo scheidden zij en de Pelgrim zette zijn tocht voort, maar met uitgetrokken zwaard in de hand, voor 't geval dat een vijand hem mocht overrompelen. Nu zag ik in mijn droom, dat zich rechts van de vallei een zeer diepe gracht uitstrecte, een gracht, waarin sinds eeuwen de blinde de blinde geleid heeft, zodat zijer beiden jammerlijk in zijn omgekomen. En aan de linkerkant was een zeer gevaarlijk moeras, zo diep, dat zelfs de goede, die er in valt, geen grond voor zijn voeten vindt, waarop hij kan staan. In die poel viel eens koning David, en zonder twijfel zou hij in de modder gestikt zijn, had niet Hij, Die machtig is, hem er uitgeholpen. Tot op de dag van heden heeft het plaats dat de blinde de blinde leidt en dan zijn het twee blinden zonder de Overste Leidsman en Vol-einder des geloofs. Maar zo was het met David niet. Hij was niet door een blind zelfvertrouwen in het moeras gekomen van grondeloze modder waar men niet kan staan. Maar uit kracht van zijn ijver voor de naam en zaak des Heeren. Door alles heen en tegen alles in wat van de mens is, wees hij het volk met woord en daad op de enige en algenoegzame offerande van Jezus Christus. En daarmee kwam hij velen te veroordelen in hun vleselijk vertrouwen op wat uitwendige godsdienst. Daarom werd hij in de modder gesteld van haat en smaad. Wat hij niet geroofd had werd van hem geëist. U kunt er zeker van zijn, dat zijn vijanden zich over hem in deze modderpoel vrolijk gemaakt hebben. Niemand stak zijn reddende hand naar hem uit. Hij is voor zijn broederen een vreemde geworden en een onbekende voor de kinderen van zijn moeder. En toch is hij niet omgekomen in deze modderpoel. Het was in zijn hart een worstelen met de Heere, een vertrouwen op Zijn ontfermende liefde. Vanuit deze modderpoel heeft de Heere hem gesteld in een hoog vertrek. En in het venster van dat vertrek horen wij hem zingen: „Ik zal Gods naam prijzen met gezang en Hem met dankzegging groot maken. En het zal de Heere aangenamer zijn

dan een os, of een gehoornde var, die de klauwen verdeelt”.

Het vertrouwen op de enige en algenoegzame offerande van Christus is iets anders dan het steunen op onze offerande waarin Gods vergevende liefde nooit gesmaakt kan worden. Laat ons dan tocht niet blijven staan in de vorm van de godsdienst, de uitwendige onderhouding van Zijn inzettingen. Het gaat om het ontmoeten en omhelzen van Christus in Zijn offerande. En daarmee alleen kunnen wij bestaan in het gericht om Gods vriendelijk aangezicht te aanschouwen. Wat is het heerlijk vanuit een bodemloze modderpoel gesteld te worden in een hoog vertrek en dan buiten het bereik van al zijn vijanden. „De naam des Heeren is een sterke toren; de rechtvaardige zal daar heen lopen en in een hoog vertrek gesteld worden”.

Maar David kon toch niet lopen in die modderpoel! Niet lopen? Dan juist lopen zij op zijn hardst. Het vluchten op de weg des geloofs naar de troon van Gods genade, kan Gode zij dank door een modderpoel niet verhinderd worden. Door de diepste diepte der vernedering heen heeft Christus die weg gebaad. En Hij leidt de bedroefden langs die weg tot de Vader.

Rechts verdrinken de blinden, die dachten gesteld te worden aan Gods rechterhand. En links worstelen de verstotenen, die naar het oordeel van hun tegenstanders geen uit-helper hebben. Maar de Heere stelt hen vanuit hun smart in een hoog vertrek. Ps. 69. A. R. Kok

De Reformatie en het Woord

6.

Luther als bijbelvertaler.

Door Gods voorzienig beleid is Luther het geweest, die de Bijbel heeft vertaald voor het volk. Er was reeds een vertaling in omloop: de Vulgata. Deze was verschenen in het jaar 380. De kerkvader Hieronymus had ervoor gezorgd, dat er een vertaling van de Bijbel kwam. Zij was echter in de Latijnse taal geschreven, zodat alleen de geleerden en de priesters haar konden lezen. Deze bijbel werd de roomse kerkbijbel. Toen de boekdrukkunst werd uitgevonden, verlangden vele leken de Bijbel zelf te kunnen lezen. In ons land en ook in Duitsland werden toen gedeelten van de Bijbel vertaald in de volkstaal. Zelfs kwamen er volledige vertalingen van heel de Bijbel. In Duitsland verschenen er zelfs 18 verschillende vertalingen. De roomse kerk wilde hiervan niets weten. De geestelijken waarschuwden er tegen. Geponeerd werd: 't moet ook anders worden verstaan dan het er staat. En de opmerking werd gelanceerd: „geef kinderen geen mes in de hand; laat vader het brood snijden. De Bijbel moet gelezen en verklaard worden door mannen met kennis en ervaring”.

Nu moet gezegd worden, dat de meeste vertalingen gebrekvol waren. Er stonden ook grove fouten in. Men ging niet terug naar de grondtekst. Dit is noodzakelijk om een betrouwbare Bijbel te krijgen. Daar nu de Bijbel Luthers levensboek was geworden, wilde hij er voor werken, dat de Bijbel in handen zou komen van het Duitse volk. Aan één van zijn Wittenbergse collega's schreef hij: „Ik zal de Bijbel verduitsen, ofschoon ik daarmee een last op me genomen heb, die mijn krachten te boven gaat”. In zijn voorzienig beleid heeft de Heere ervoor gezorgd dat Luther op de Wartburg terecht kwam. Zijn vijanden meende, dat hij nu voorgoed uitgeschakeld zou zijn. Aan het reformatie-werk zou hij nu niets meer kunnen doen. Zijn werk zou nu wel geleidelijk aan vernietigd worden.

Het reformatie-werk vergaan!

De Heere heeft ervoor gezorgd, dat dit niet gebeurde. Luther werd door mensen uitgeschakeld, maar God heeft hem weer ingeschakeld. Zijn eenzaamheid werd zijn „Patmos”.

Het werk op de Wartburg verricht, zou tot rijke zegen zijn voor de kerk. Nu had hij ook bijzonder de gelegenheid om te schrijven en te vertalen. In december 1521 begon hij met de vertaling van het Nieuwe Testament. Begin

maart 1522 was hij met het Nieuwe Testament klaar. Met grote vreugde heeft zijn vriend Melanchton de vertaling in haar geheel nog eens gekorrigeerd. En begin september verscheen zij. De eerste oplage 5000 exemplaren was binnen enkele dagen uitverkocht. Vele herdrukken volgden. Tienduizenden grepen naar het boek, waarvan Luther zei: „Het moet aller mensen handen, tongen, ogen, oren en harten vervullen”.

Een rooms theoloog moest van deze vertaling schrijven: „Luthers Nieuwe Testament werd in groten getale verspreid, zodat ook kleermakers en schoenmakers, ja, ook vrouwen en andere eenvoudigen, voorzover ze dit Nieuwe Testament hadden aangenomen en ook maar een beetje Duits hadden leren lezen, daarin gingen lezen met grote begeerte, als ware het een bron van de oude waarheid.

Meerdereren droegen het onder hun kleding mee en leerden het van buiten”.

Tijdens zijn leven werd het Nieuwe Testament 21 maal herdrukt.

Na het vertalen van het N.T. ging Luther over tot het vertalen van het Oude Testament. Dit was voor hem een moeilijke opgave. Het was moeilijk om de juiste begrippen te vinden in het Duits, die overeenkwamen met de zin en de mening van het Hebreeuws. Aan de totstandkoming van deze vertaling hebben Melanchton en Aurogallus (een Hebraïcus) meegewerkt. In 1523 waren de vijf boeken van Mozes vertaald. Het werd september 1534 voor het Oude Testament kon worden uitgegeven. In de inleiding schreef Luther: „Ik heb het om niet ontvangen; om niet heb ik het gegeven en ik begeer daarvoor ook niets. Wat we daarvoor uitgestaan, gewerkt en geploeterd hebben, kan niemand weten, want het zijn genade-gaven Gods, die, in ons, onwaardige, ellendige, arme instrumenten werden verheerlijkt. Hem zij alleen de eer, lof, dank in eeuwigheid. Amen”.

De Heere heeft Luther de gaven en de gelegenheid gegeven Gods Woord in het Duits te vertalen. Ongeveer dertien jaar heeft hij, kunnen we wel zeggen, dag en nacht geworsteld in het gebed, gestudeerd en geschreven om een Bijbel aan zijn volk te geven, en wel zo, gelijk een tijdgenoot schrijft, vertaald en toe bereid, dat iedereen Gods Woord lezen en zich eigen maken kan.

Tot Luthers dood in 1546 verschenen 13 nieuwe oplagen van de hele Bijbel. Tussen 1534 en 1546 werden 100.000 bijbels verkocht. Een voor die tijd enorm groot aantal. Bij zijn vertaling ging hij van deze gedachte uit: „Alleen wie in het middelpunt der Heilige Schrift staat — dat is wie de genade Gods in Jezus Christus mag omhelzen — kan de Bijbel recht verstaan. Wie het geloof niet bezit, vermagine de eigenlijke betekenis der woorden ook niet te vatten”.

Zo was, volgens hem, de waarde van het Oude Testament ook enkel van het Nieuwe Testament uit te begrijpen. De wezenlijke inhoud van het Nieuwe Testament is Christus; daarom valle het licht van Christus ook over het Oude Testament — ook over de dreigende woorden der Wet, want de Wet dient om in een verslagen ziel het verlangen naar Gods genade te wekken.

Doordat Luther vastgeworteld stond in Gods onuitsprekelijke Gave, het centrum der Schrift, bleef hij ervoor bewaard onbijbelse-gedachten in zijn vertaling in te dragen. Zeker heeft hij in sommige teksten vergissingen gemaakt, doch deze fouten waren nimmer schadelijk voor het geloof. En ook al was zijn overzetting soms verkeerd, nimmer week hij van de schriftuurlijke lijn af.

Voor alle latere bijbelvertalingen, ook buiten Duitsland, is het werk van Luther baanbrekend geweest. Luther is de pionier. Columbus is groter dan de zeevaarders na hem, al kwamen zij langs een kortere weg en met betere hulpmiddelen in Amerika aan. De latere zeevaarders steunden op hem.

Zo hadden alle bijbelvertalers, in alle landen en van alle kerken, Luthers werk voor zich. Zij leerden van hem. Zij konden slechts zijn voortreffelijk werk navolgen en volmaken. Ook onze Statenvertalers hadden veel te danken aan de man van Wittenberg. Bugenhagen, één van Luthers vrienden, vierdejaarlijks met de zijnen „Het feest der bijbelvertaling”.

Dan werd Luther niet bewierookt, maar dank-

te hij God, Die in Zijn goedertierenheid de Heilige Schrift aan het volk in leesbare vorm hergaf. Wij vinden het heel gewoon, de Bijbel een paar keer per dag open te slaan. Wij doen dit schier gedachteloos. Wij staan er misschien weinig bij stil dat God ervoor gezorgd heeft, dat wij de vertaling van Zijn Woord bezitten en het kunnen lezen. Beide zijn gaven van de Heere. Naast deze gaven wil Hij de genade geven om Zijn Woord te verstaan en te beleven. Is het ons hierom te doen?

M.C. Tanis

8

DE TELEVISIE

Aparte Evangelisatie-diensten.

We zouden nog eens terugkomen op de vraag of de kerk ook gebruik moet maken van de televisie voor de prediking van Gods Woord. En nu zouden we dan vooral de aandacht richten op de voorstanders van kortetoespraken in dienst van het evangelisatie-werk. Aan het slot van het vorig artikel hebben we in verband hiermee de mogelijkheid gesteld, dat we daarbij in dit artikel een en ander uit Openbaring 11 zouden zien. Ons was immers de raad gegeven dit hoofdstuk te lezen in een artikel van het Haags Kerkblad, de laatste keer vermeld.

Graag willen we beginnen met het weergeven van de reden, waarom in bedoeld artikel deze raad gegeven wordt. Voor degenen, die het niet gelezen hebben, lijkt mij het nodig om dit in het kort te doen. En dat uiteraard zo objectief mogelijk.

De schrijver wil met aandrang wijzen op de verantwoordelijkheid van de kerk om dit machtige middel niet ongebruikt te laten. Gewezen wordt op de moeilijkheden, die er juist door de t.v. gekomen zijn voor de arbeid der evangelisatie. De huisbezoeken kunnen niet doorgaan, omdat men liever in de warme huiskamer blijft kijken naar wat er op het televisie-scherm komt. **Grotere**

Woord vervreemde mens meestal niet meer bezocht. Om de eenvoudige reden, dat men voor de t.v. zit. Zo is dus de t.v. de grote belemmering voor de evangelisatie-arbeid geworden.

Wat moet nu gedaan worden? De konklusie van de schrijver is: „Wij moeten via de t.v. de huiskamer van diezelfde mens binnen zien te komen”. Al zal het zo zijn, dat de meesten bij een evangelisatie-uitzending de knop om draaien; toch zullen er zijn, die blijven kijken. En waarom het beroep van Ds. J. Prins op Openbaring 11? Het ligt voor de hand: in dat hoofdstuk wordt getekend de dood van de twee getuigen. De stem van de profetie wordt dan tot wijgen gebracht. De kerk des Heeren kan dan door de vijandschap van het beest uit de afgrond haar roeping niet meer vervullen. En nu terwijl het nog wel kan, moet die kerk er diep van doordrongen zijn, van dit middel gebruik te maken om de boodschap nog te brengen aan een verloren wereld.

Is dat niet waar? Licht er niet een onontkoombare ernst in het feit, dat de tijd komt, waarin alles erop gericht zal zijn om de stem van Gods Woord tot zwijgen te brengen? Nu zijn we het er volkomen mee eens, dat deze ernst betracht moet worden. Nog meer: dat de kerk daarin maar lauw is en weinig van die ernst openbaart. Alleen: houdt dat nu in, dat we zonder meer van alle middelen gebruik moeten maken? Wie zich beroept op Openbaring 11 mag toch wel vooraf bedenken of dit in overeenstemming is met dit aangrijpende hoofdstuk.

Daarom gaan we eens samen het betreffende gedeelte van de twee getuigen proberen te lezen.

Uiteraard gaan we daarbij niet in op allerlei verklaringen, die van de twee getuigen gegeven zijn. Voor ons doel is het ook niet het belangrijkste of hier bedoeld zijn twee getuigen, die werkelijk alleen in de eind-tijd zullen leven, of dat zij voorstellen „de kerk, in zover deze in haar leden en dienaren optreedt als verkondiger van de goede boodschap van

het Goddelijk Evangelie” (aldus Dr. S. Greydanus, de Openbaring des Heeren aan Johannes). Bij de laatste verklaring moet dan gedacht worden aan al de tijd door de eeuwen heen, terwijl anderen alleen weer denken aan de tijd tussen Hemelvaart en Wederkomst. Wat wel van belang is: wat is de opdracht aan deze twee getuigen? Welke boodschap moeten zij brengen? En inderdaad wordt in deze twee getuigen de roeping van de kerk voorgesteld in een wereld, die van God niet weten wil en zich tegen het Woord Gods verhardt.

De getuigen zijn getuigen van Christus. „Mijn” getuigen worden ze door de verheerlijkte Koning genoemd. Zij moeten profeteren in Zijn Naam en de boodschap van deze Koning brengen. Middenin die donkere en vijandige wereld, die naar het einde gaat, moeten zij dus staan als lichtende getuigen. Daar ligt nog een bijzondere lankmoedigheid Gods in, dat zij de boodschap nog brengen mogen midden van die donkerheid. Zij mogen nog roepen tot bekering tot de Heere. Aandringen om te luisteren naar de boodschap der genade. Laten we het echter niet vergeten: zij zijn met zakken bekleed. Zij dragen het kleed der boete. Zij brengen maar geen boodschap naar de mens. Hun boodschap is doortrokken van de aankondiging van het oordeel, ook van een krachtig getuigenis tegen de zonden en de geest van de eeuw. Zijn gaan lijnrecht tegen de tijdgeest in. Daarom moet het onze aandacht hebben, dat het deze getuigen zijn, die straks gedood worden, en die boodschap, die de wereld niet meer horen wil.

En nu: ik zeg niet, dat dit hoofdstuk bepaald wil onderwijzen bij uitstek voor de arbeid der evangelisatie. Maar wel heeft het wat te zeggen, hoe de boodschap moet zijn die in het midden van een verloren wereld gebracht zal worden. In bewogenheid met het verloren en wat buiten God leeft, maar toch ook getuigen tegen de zonde en de tijdgeest. En dat kan toch niet anders gebeuren dan in een krachtig getuigenis tegen alle goddeloosheden van deze tijd.

Het zou op zichzelf een zaak zijn, die het waard is apart besproken te worden, nl. dat de antithese met de wereld in de arbeid der evangelisatie niet uit het oog verloren mag worden.

Echter: 't gaat ons om de vraag of voor deze boodschap dit middel gebruikt moet worden. Tussen alles wat vervlakt en wat aftrekt van de dienst des Heeren deze boodschap? Ik wil van harte geloven, dat er zijn, die hartgrondig verfoeien wat er zoal voor ongerechtigheid voor het scherm komt; en die toch pleiten voor het gebruik terwille van de boodschap van Gods Woord. En toch: neen, juist het getuigenis tegen de ongerechtigheid en de geest van deze tijd, sluit dit gebruik in het huidige bestel uit. Laat de kerk in deze tijd de ernst verstaan om de tijd uit te kopen tot het brengen van de boodschap met de eenvoudige middelen, die de Heere gegeven heeft. De macht van het middel doet het niet, maar de macht van een wonderdoend God.

Ds. Slagboom

Naar de

32.

CATECHISATIE

DE EIGENSCHAPPEN GODS.

b. de MEDEDEELBARE eigenschappen (vervolg).

In onze vorige les hebben we de vraag behandeld, wat we onder deze mededeelbare eigenschappen Gods hebben te verstaan.

We kunnen deze eigenschappen verdelen in drie hoofdgroepen: Gods WETENSCHAP, WIL en MACHT.

Gods WETENSCHAP

Zij is die eigenschap Gods, waarbij God alle dingen weet op grond van Zijn eeuwig raadsbesluit.

Dit laatste voegen wij eraan toe, opdat we wel zouden verstaan, dat Gods wetenschap niet los staat van Zijn besluiten van eeuwigheid. Dit toch leren de remonstranten. Vader

Hellenbroek spreekt in zijn vragenboekje van een zgn. „middelkennis”. De remonstranten leren, dat God besloot.... omdat Hij wist. Het betreft hier de leer der uitverkiezing. Zij zeggen: God wist van eeuwigheid, wie er in Hem zouden geloven (geloven als daad van de vrije wil van de mens, zo zien de remonstranten namelijk het geloven) en die besloot God uit te verkiezen. Duidelijk is, dat men dus de uitverkiezing afhankelijk stelt van de mens. Deze ontzettende dwaalleer is vrucht van het oude pelagianisme. U weet, Pelagius leerde de vrije wil van de mens tot het goede.

Dit pelagianisme is nog niet uitgestorven. Hoe langer hoe meer zien we thans in het stuk van de bekering des mensen weer de wil van de mens zo sterk benadrukken, dat men 't zalig-worden laat hangen van de wil des mensen. We zien dit duidelijk bij de Pinkstergroepen en welk een vaak ongemerkte verdervende invloed gaat hiervan uit.

Gaat de bekering dan geheel buiten de wil van de mens om? D.w.z. blijft de zondaar ONwillig wanneer de Heere hem bekeert? Neen. Maar dan buigt God eerst de wil van de mens geheel om, want de wil is boos en verkeerd van nature. „Uw volk zal zeer gewillig zijn..... op de dag van Uw heilkracht”. Ps. 110. Dan wordt de levensvraag geboren: „Heere, wat wilt GIJ, dat ik doen zal?” En na ontvangen genade heeft Gods kind telkens weer te doen met zijn oude, verdorven, onwillige natuur. Zie bij Paulus in Rom. 7 : 19: „Want het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik. Zo vind ik dan deze wet in mij, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt”. De psalmdichter smeekt in Ps. 77: „Leer mij naar Uw wil te hand'len”. 's Heeren volk moet in wegen van druk steeds vragen: O Heere, bewaar mij voor opstand en leer mij het „Uw wil geschiede”.

Neen, de bekering hangt niet af van de vrije wil van de zondaar, al blijft de verantwoordelijkheid geheel op hem rusten. Onze belijdenis geschriften zijn ten deze zeer duidelijk. Ach, dat wij ze toch meer lezen, vooral ook onze jonge mensen. We mogen daarbij wijzen op de „Dordtse leerregels” hoofdstuk III/IV - nr. 8 t/m 12. Wat een kernachtige uitspraken.

God is de ALWETENDE. „Gij weet mijn zitten en mijn opstaan, Gij verstaat van verre mijn gedachten”. Ps. 139 : 2.

God is ook de ALWIJZE God. Hij is de „Opperste Wijsheid”, Spr. 1 : 20. „O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods”, zo roept de apostel uit in Rom. 11 : 33.

Wat is Gods wijsheid?

„Dat God door de beste middelen het hoogste doel bereikt”.

God bedient Zich vaak van het kleine, om grote dingen tot stand te brengen. Een trefend voorbeeld vinden we daarvan in de geschiedenis van Naáman. De wegvoering van dat eenvoudig Joodse slavinnetje uit Israël, dat terechtkomt in het huis van Naáman, heeft middellijk mogen leiden tot de genezing van Naáman.

De hoogste openbaring van Gods wijsheid is geweest in de verordineren en de zending van Jezus Christus op aarde als de Middelaar en Borg van Zijn volk!

Als scheppingsgaven heeft God ook de mens gaven van wijsheid gegeven en vrstand om wetenschappen te beoefenen. In de vorige les hebben we opgemerkt, dat wij het beeld Gods naar de engere zin, dat is o.m. de ware kennis Gods, verloren hebben, maar dat we despoeren van het beeld Gods nog kunnen zien. En die sporen zijn de gaven van Gods algemene goedheid, ook inzake de beoefening van wetenschappen.

Wat is het verschil tussen „wetenschap” en „wijsheid”?

„Wetenschap” is een gave, waardoor men kennis vergadert door lezen en studie.

„Wijsheid” is een gave, die men niet kan aanleren of verkrijgen door studie.

Iemand, die veel weet, is nog niet altijd een „wijs” mens. En omgekeerd kan iemand,

die weinig verstandelijke kennis bezit, toch wijs zijn. Wijsheid is „een inzicht hebben in de dingen”.

Maar het allervoornaamste is de ware wijsheid te verkrijgen, waarvan de spreukendichter schrijft: „De vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid”. Spr. 9 : 10.

Deze wijsheid is dus vrucht van het zaligmakend werk van de Heilige Geest, herstelling van het beeld Gods in de wedergeboorte. Zij 't onze bede:

En dat Uw Geest, mij ware wijsheid leer,
Mijn oog verlicht, de nevels op doe klaren;
Dat mijne ziel de wond'ren zie en eer',
Die in Uw et alom zich openbaren:

R'dam-W.

v. L.

„DE DRIESTAR” GOUDA

„Van mijn katechisanten bezoeken er 30 de r.k. MULO-school”, schreef een Hervormd-Gereformeerd predikant. „Voor ons is er geen andere mogelijkheid, dan onze zoon naar een Rijks HBS te sturen”, schreef een bezorgde vader.

In het kader van de per 1 aug. '68 in werking tredende mammoetwet heeft het Bestuur van „De Driestar” te Gouda gemeend, aan de vele terecht bezorgde ouders, die voor hun kinderen onderwijs en opvoeding wensen naar Schrift en belijdenis, hulp te moeten bieden door per 1 aug. '68 deze kinderen op te nemen als leerlingen van de IVO-HAVO-kombinatie, verbonden aan „De Driestar”.

In de brugklas wordt nagegaan hoe het staat met de aanleg, het werktempo en de belangstelling van deze leerlingen. Spoedig ontvangen zij gelegenheid individueel of in groepen volgens ontvangen gaven door te werken. Na enkele jaren komt de vraag naar de bestemming (beroepskeuze) bovendien nog aan de orde. Dan kunnen deze leerlingen een keuze doen uit een aantal vakken, waarin examen gedaan moet worden.

Dit examen heeft betrekking op diploma's, die straks bekend zullen staan als MAVO III, MAVO IV en als het HAVO-diploma.

Leerlingen, die volgend jaar D.V. de Lagere School verlaten en die een MULO- (straks MAVO-) school in hun omgeving hebben, die wat onderwijs en opvoeding betreft aansluit bij de beginselen van Schrift en belijdenis, welke thuis geëerbiedigd worden, kunnen na het behalen van het MAVO-IV-diploma naar de 4e klas van de HAVO, verbonden aan „De Driestar”, komen.

Is dat niet het geval, of is een leerling bestemd voor een HBS of een Lyceum, afdeling HAVO, dan kan hij of zij ook regelrecht naar „De Driestar” gaan.

Snellende aanmelding is i.v.m. de plaatsruimte dringend gewenst! Immers, er moeten leraren worden benoemd, er moeten lokalen worden ingericht, er wordt voor leerlingen, die niet op en neer kunnen reizen, gewerkt aan een nieuw internaat voor jongens en meisjes.

De mogelijkheid, dat in jan. '68 een rijksstudietoelage kan worden aangevraagd of dat een beroep kan worden gedaan op een provinciaal studiefonds, is niet uitgesloten. Het bestuur van „De Driestar”, dat zich tot nog toe heeft beziggehouden met de opleiding van onderwijzers onderwijzeressen, is dankbaar, ook voor jongere leerlingen een eigen opleiding op de grondslag der Reformatie te kunnen bieden. Het is er van overtuigd, dat hieraan grote behoefte bestaat.

Heel graag zeer spoedig aanmelding.
Men zie ook de advertentie in dit blad.

Leestafel

De roepende zonden van Sodom en Nederland door A. Hellenbroek. Uitgave van J.P. van den Tol, Dordrecht. Dit is een boekje met 5 preken van de bekende Ds. Abraham Hellenbroek. De eerste drie gaan over Genesis 18 : 20 en 21, 22-24 en 26-37. Deze hield Ds. Hellenbroek te Zwijndrecht in december 1693. Hoe groot de goddeloosheid en zorgeloosheid ook in die tijd was, blijkt duidelijk uit wat we hier overnemen uit de derde preek, blz. 47/48.

„O, als wij eens de zondige gestalten van Nederland overdenken, het verschrikkelijke verval in godsdienst en godzaligheid, zo moeten wij met reden bekommerd zijn, dat er wel veel steden, wel veel dorpen in Nederland zijn, waar men geen tien rechtvaardigen vinden zou. 't Is nu zo verschrikkelijk onder ons verdorven, dat de rechtvaardigen bijna geheel ontbreken. De wandel van de meeste mensen is geheel en al werelds, ijdel, zorgeloos, ongodsdienstig, onrechtvaardig jegens God en mensen; bovendien zoveel openbare goddelozen, en erge zondaren, waarvan Nederland vol is. Ik moet bekennen, zo ik genoodzaakt werd hier in ons dorp tien rechtvaardigen uit te zoeken, ik mij in uiterste verlegenheid zou bevinden, veel meer dan om in een ogenblik vijftig onrechtvaardigen te zoeken; en zo is het in veel steden en dorpen van Nederland gesteld. De rechtvaardigen zijn er of helemaal niet, of er bevindt zich hier en daar één in het verborgen, gelijk één of twee vijgen aan de bovenste tak. Indien dan de Heere eens aan al de steden en dorpen in Nederland de ondergang dreigde, waar Hij geen tien rechtvaardigen in vond, ik vrees waarlijk, dat er weinige zouden staande blijven, maar dat men welhaast het grootste gedeelte van ons vaderland tot een verwoesting zou gesteld zien.

't Is waar, er zijn nog hier en daar rechtvaardigen en zo zij er niet waren, ons land zou allang als Sodom en Gomorra omgekeerd zijn. Maar ze zijn er zeer weinig; de meeste mensen zijn goddeloos, geesteloos en genade-loos. Men volgt de stroom der zonde en zo wordt men met de wereld weggevoerd tot dezelfde ongerechtigheid”. Tot zover Hellenbroek. Onze tijd heeft daarmee veel overeenstemming.

De vierde preek handelt over 1 Koningen 18 : 21 en de vijfde over Hosea 4 : 15a. De laatste is uitgesproken ter gelegenheid van de kermis. Deze twee preken hield Hellenbroek te Zwammerdam in 1690.

We kunnen het kopen en lezen van dit werkje van harte

aanbevelen. Hellenbroek zoekt de tekst te verklaren en past deze dan breed toe op de verhoudingen in eigen land. Er is natuurlijk wel het een en ander gewijzigd sinds Hellenbroek deze preken hield wat allerlei toestanden betreft, maar toch is er veel in, dat ook ons in deze tijd van verval ernstig toesprekt.

De Heere heeft nog altijd een overblijfsel naar de verkiezing der genade.

Op een enkel drukfoutje willen we even wijzen. Op blz. 41 staan: „aan te treffen”. Dit moet zijn: „aan te heffen”. Het werkje is keurig uitgegeven en kost gebonden f 5,—.

Calvinistisch Kontakt, orgaan van de stichting „Het Calvinismuseum”, Postbus 1520, Rotterdam.

We ontvingen het dubbelnummer 2 en 3 van de eerste jaargang. Er staan belangrijke mededelingen en artikelen in. De stichting is er nog niet in geslaagd geschikt pand te kopen om daar een museum en centrum te stichten. Men blijft nog zoeken en inmiddels houdt het bestuur de belangstelling voor het doel gaande. We kunnen van harte met het doelinstemmen. Wel vragen we ons af, of het kontakt-orgaan niet te breed van opzet is, of daarin niet dingen voorkomen, die niet rechtstreeks met het doel der stichting in verband staan. We denken met name aan het lange artikel over Calvinisme en communicatie. Daarin wordt kritiek uitgeoefend op de NCRV en op de DEO. Met de kritiek kunnen we het eens zijn. Maar dan gaat de schrijver van het artikel verder. Hij betoogt, dat er een werkelijk Gereformeerde Radio-omroep moet komen. Hij beweert, dat het zich onttrekken aan deze roeping (het mijden van dit terrein) niet calvinistisch, niet gereformeerd gefundeerd is, maar berust op het doperse standpunt van wereldmijding. We vermoeden, dat deze uitspraak verzet ontmoet. Een dergelijke beschouwing komt de sympathie voor de stichting „Het Calvinismuseum” niet ten goede. Laat de stichting op eigen terrein blijven werken en de propaganda voor een gereformeerde omroep aan anderen overlaten. Dan blijven de verhoudingen zuiver. Dan kunnen we ook uw belangstelling, gaven en gebed voor „Het Calvinismuseum” blijven vragen. Het gironummer is 15964.

erfenis van onze vaders, tweede deel. Uitgeverij Pieters, Oostburg.

We hebben hier voor ons een tweede zestal preken van bekende oudvaders. Van het eerst deel hebben we geen kennis kunnen nemen, zodat we daarvan niets kunnen vermelden. Het tweede deel bevat een Nieuwjaarspredikatie van J. Temmink, een Goede Vrijdagspredikatie van D. Bruinings, een Paaspredikatie van G. Outhof, een Pinksterpredikatie van J. Beukelman, een Kerstpredikatie van J. van Lodenstein en een Oudejaarspredikatie van B. Smytegelt. We missen een Hemelvaartspredikatie. De preken zijn zonder uitzondering goed te noemen. Wel spreekt de ene meer aan dan de andere. Ze zijn in het algemeen ook wel geschikt om te gebruiken in een leedienst, maar met het oog daarop is het jammer, dat ze verschillen in

Er zijn weinig drukfouten in dit werkje. Op blz. 96 onderaan is de tekst klaarblijkelijk niet goed opgenomen. Overigens zorgde de fa. Pieters voor een keurige uitgave. We hebben gekonstateerd, dat deze preken thans niet geheel in overeenstemming met vroegere uitgaven het licht zien. We konden dat niet bij alle preken vaststellen, maar vermoeden, dat dit wel bij alle het geval is. We nemen aan, dat gezocht is naar een uitgave, die meer in overeenstemming is met de huidige spreekwijze en dat ook overigens getracht is de preken aan te passen aan onze tijd, zonder iets aan de inhoud te willen veranderen. We kunnen de bedoeling waarderen. Toch zit er een groot gevaar in, nl. dat de preken niet geheel blijven zeggen, wat de predikers destijds bedoelden. Wijziging brengt grote verantwoordelijkheid mee. Het zou beter geweest zijn, wanneer in een inleidend woord even gewezen was op het aanbrengen van wijziging, en met vermelding van de naam van degene, die daarvoor verantwoordelijk is.

Overigens bevelen wij het werkje van harte aan. Het kost gebonden in zwarte band f 5,25 franko, bij intekening op 6 delen f 3,95.

B.

BOEKEN

die in de boekbespreking worden aanbevolen, worden graag zonder prijsverhoging FRANKO THUIS geleverd door:

Boekhandel J. Butijn - Woerden

Nieuwstraat 15 - Telef. 03480-2889

VERSCHENEN:

DE NIEUWE VERTALING VAN HET N.B.G. GETOETST, GEWOGEN EN TE LICHT BEVONDEN in een samenspraak tussen twee Urker vissers, door . de Rooij. Te bestellen door overschrijving van f 2,50 t.n.v. S. Baarsen, Nieuwe Klif 23, Urk, giro 1156212.

JONGENS EN MEISJES

die zomer 1968 de lagere school verlaten en verder willen leren, kunnen worden geplaatst op de op 1 augustus 1968 door „De Driestar” te Gouda te stichten I.V.O.-school.

Mogelijkheden: het behalen van diploma's, gelijkwaardig aan M.A.V.O.-IV en M.A.V.O.-III. Het I.V.O.-diploma geeft toegang tot de eveneens aan de kweekschool verbonden H.A.V.O.-afdeling, zodat voortgezette studie mogelijk is.

Voor leerlingen, die niet heen en weer kunnen reizen, wordt internaatruimte gezocht. In bepaalde gevallen kan een tegemoetkoming in de internaatkosten worden verleend.

Schriftelijke aanmelding van leerlingen zo spoedig mogelijk bij de directeur der kweekschool, de heer P. Kuijt, Ronsseweg 559, Gouda.